

LE ROY, PIERRE LOUIS

**Fyra ryska sjömäns händelser. : Som blefwo
kastade af et stormwäder på en obebodd ö af
östra Spitsbergen, hwaräst de wistades 6 år
och 3 månader... Öfwers.**

[Göteborg]
1788

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

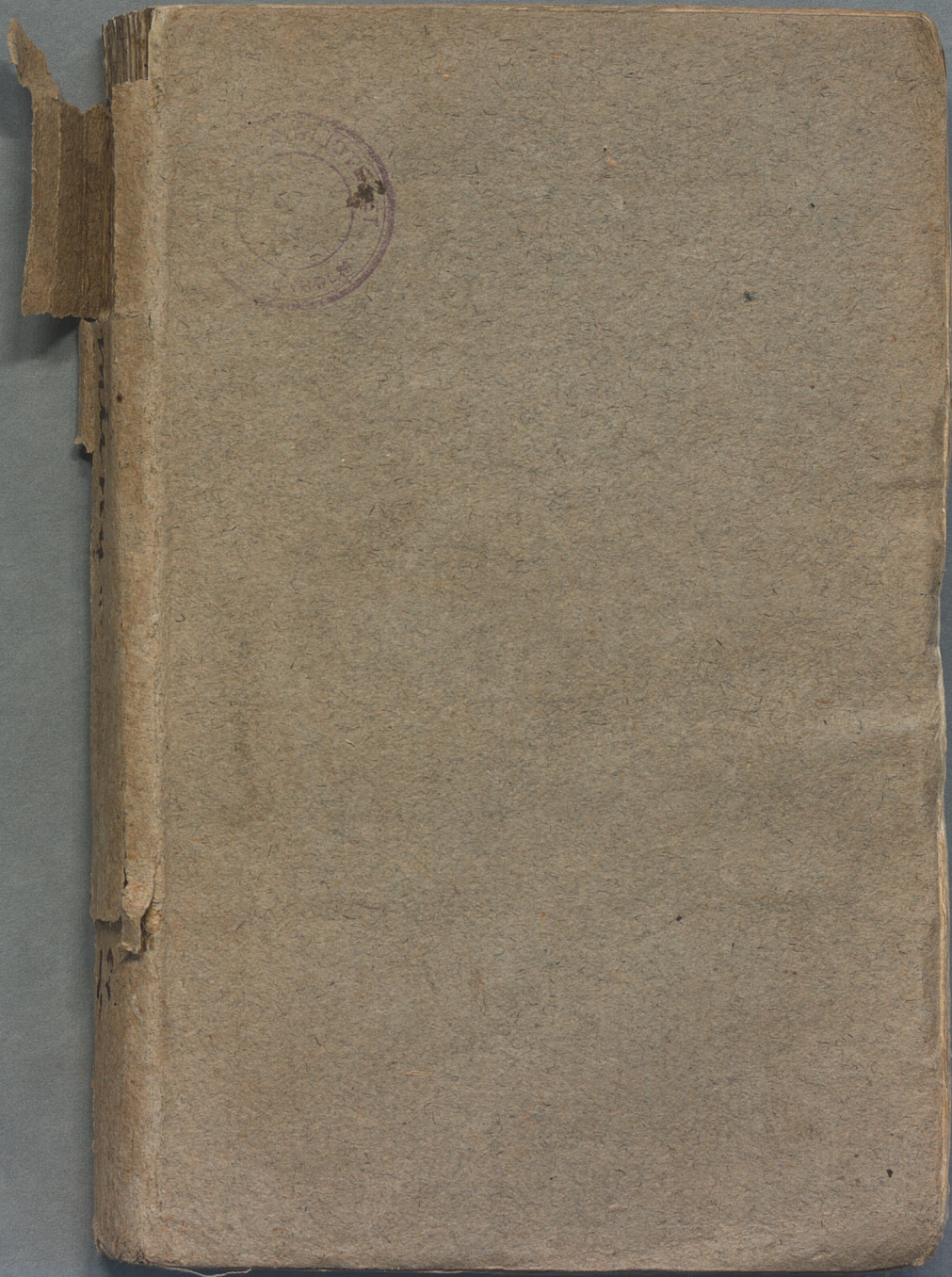
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

Res.

Allm.

Saml.

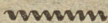
1700-1829

1344

W. AHLBERG'S

LÅN-BIBLIOTHEK,

STORA KYRKOBRINKEN, QVARTERET
MERCURIUS, Huset N° 7.

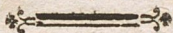
Anhålles att Bockerna ej blifwa skadade,
eller länge qwarhållna.

2 Bände

Innehåll af andra Stycket.

Fyra Ryska Sjömans Händelser, som blefwo fastade af et stormwäder på en obebodd Ö af Östra Spitsbergen, hwarest de wistades 6 år och 3 månader 5

Märkwärdigheterna i och omkring London, år 1785 besedde och beskrefne. 55

Bokbindaren.

Detta Blad utskäres och håstas näst efter Titeln på andra Stycket.

Journal of the ...

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

Fyra
Ryska Sjömåns
Händelser.

Som blefwo fastade af et Storm-
wäder på en obebodd Ö af Östra
Spitsbergen, hwaråst de wista-
des 6 år och 3 månader.

Man har äfwen tillfälle, at berätta åtskilliga Rys-
ska plågseder, och något som hörer til Lan-
dets Religion.

Af

P. L. Le Roy.

Professor i Historien, och ledamot af Keiserlige Wetens-
kaps Academien i Petersburg.

Öfversättning.

Inventrix consiliorum omnium est neces-
sitas. HELIOD. Lib. 7.

Fyra
Nyska Sjömans
Händelser,

Som blefwo fastade af et stormwäder til en obebodd
O af Östra Sptisbergen, på hwilken de wis
stades i 6 år och 3 månader.

Långa resor, i synnerhet til sjöf, hafwa ofta
warit en källa til et antal händelser, ibland,
så utom all sannolikhet, at ehuru wi annars sät-
ta wårde på de Skrifställare som berätta dem så
som sina egna, frukta wi at öfwerlämna oss åt
en, i wår tanka, skadelig lättrogenhet, at lita
på deras ord. — Emedlertid har det ofta hänt,
at desse Författare, som man bestykt för bedrä-
geri, hafwa i längden blifwit fullkomligen rätt-
färdigade, genom oförmodade tillfällen; hwars
af jag håller för onyttigt at här anföra några
exempel.

De händelser som jag förefätter mig at be-
skrifwa, det kortaste som möjligt är, kunna hän-
föras i wist affeende til deras tal, som, om de
23 icke

icke äro otroliga, åtminstone synas på wist sätt
brista i sannolikhet, och med flit wara utsmyckade
med åtkilliga omständigheter, som tjena blott
at utspida det förunderliga. Också tillstår jag,
at när Herr Vernezobre Directeur öfwer Fran-
Contoiret, eller Balsik-oljan, skref aldrasörst där-
om ifrån Archangel, wiste jag icke strax hwad
omdöme jag darsöfwer skulle fälla. Men emedan
de Sjömän som nu är fråga om, hörde i wist
affeende under Herr Grefwe Peter Ivanovitsch
Schouwalof, at hwilken Balsik-fångsten warit
lämnad af Kejsarinnan Elisabeth, så utbad jag
mig hans befallning, at låta hämta dem från
Archangel, på det jag kunde fråga dem efter öns-
kan; hwilket denna Herre hade den godheten at
werkställa, nyssiken at sjelf se dem, och höra dem
tala. Sedan man skrifwit i detta ämne, sändes
des twänne af dem til Petersburg, nemligen:
Styrmannen Alexis Himkof, 50 år gammal, och
en Sjöman hans Dop-son wid namn Iwan Him-
kof, 30 år. De anlände til denna Staden wid
början af år 1750, så at jag talade första gången
wid dem den 8 Januarii. Såsom de hade fört
med sig åtkilliga arbeten på deras sätt, hwilka
jag i längden skall upräkna, at öfwerlämna at
Herr Grefwe Schouwalof, så hade jag tillfälle at
examinera dem med all möjlig noggrannhet, och
jag gjorde detta folket åtkilliga gångor alla de
frågor, som jag hölt nödwändiga at öfwertryga
mig om sanningen. Jag fruktar då icke at gå
för långt, om jag säger, at sedan alla dessa för-
sigthets steg äro tagne, kan det som jag ämnar
berätta, icke dragas i twiswelsmål.

Et annat skäl, som äfwen bestyrker den wiss-
heten, hwilken man bör hysa om sanningen af
desa händelser, är, at så snart dese olyckli-
ge Sjömän woro anlände til Archangel, lät Herr
Klingstedt, förste Auditeuren af Amiralitetet där i
Staden, dem komma för sig, frågade dem om
alt det som war händt dem, och uptecknade de-
ras swar skrifteligen, i tanka at göra denna be-
rättelsen allmän. Men då han någon tid där-
efter kom til Petersburg, och såg den som jag
hade sammansatt, sade han mig, at aldenstund
han fann min berättelse fullständigare än den
han hade skrifwit, så afstod han ifrån sit upsät
at kungöra sin, hwilken han war så artig och
skänkte mig, på det jag därutur måtte draga,
som jag äfwen gjort, några omständigheter dem
jag glömt at fråga dem, och som han af dem
förnummit. Men då dese bägge berättelser icke
äro det minsta skiljaktige, i de artiklar som wi bägge
twå hafwa frågat detta folket; wittnar det oemot-
sägeligen, at de icke sagt of annat än sanningen,
emedan de haft samma tungomål på åtskillig tid
och ort. Men det är tid, at änteligen skrida til
berättelsen.

En Inwånare uti Staden Mezen belågen i
Zugorien som utgör en del af Gouvernementet
Archangel, wid namn Jeremias Okladnikof, trods-
de sig böra utrusta et Skepp med 14 Mans
Besättning, hwilket han sände til Spitsbergen,
at antingen fånga Walfiskar eller Sjöhästar, som
Nyfvarne kalla Morgi, och hwarmed de drifwa
en stor handel. Hela åtta dagar hade skeppet

en gynsam wind, men det nionde dygnet, sedant winden wänt sig; i stället för at winna Westra sidan af Spitsbergen, til de Holländske och andre Nationers skepp, som ärligen fara dit på Walfisk-fångst, blefwo de drefne til Öster af dessa Öar, och fingo i sigte en utaf dem, som kallas Östra Spitsbergen, känd af Ryssarne under namn af Maloy Broun, det wil säga lilla Broun, emedan Spitsbergen egenteligen kallas af denna Nationen Bolschöy Broun eller stora Broun. Då de kommit henne när på 3 werst eller en half Dyff mils afstand, befann deras skepp sig på en gång omgifwit af is, hwilket försatte dem i största fara. De höllo då råd fins inellan, och Styrmannen kom ihog, at han hade hört sägas, at wiså inwånare ifrån Mezan, som fordom beslutat at ligga i Winterkwarter på denna Ö, hade fört med sig på sit skepp från dena Staden alt det timmer färdigt huggit, som fordras at bygga en kofa, och at de uprest den et stycke ifrån Hafsstranden. Denna uplysning som Styrmannen gaf dem, förantlät dem taga det beslut, at där påhera Wintren, i fall den omtalte kofan wore ännu qwar, som de hoppades; emedlertid begrewo de lätt, at de lupo största fara at förgås på et eller annat sätt, om de wägade hålla sig i hafwet. De affärdade då 4 ibland sig til at upräcka denna kofan, eller annan tillflykt som de kunde finna där i widrig händelse, nemligen: Styrmannen, som jag redan nämt, Alexis Himkof, och tre Matrosor Ivan Himkof, Stephan Seharapof och Foedor Weriguin.

Det gälde at gå til en obebodd Ö. Detta fattiga folket behöfde då at förse sig med wapn och provision, men å andra sidan war det fråga om at göra en resa af wid påß en mil på isstycken, burne af hafwets bölja, och kastade af wädren det ena emot det andra; hwilket gjorde denna wägen lika så farlig som swår, och följakteligen war det försigtigt, at icke lasta sig för mycket, af frugtan at sjunka eller omkomma.

Sedan de eftersinnat detta, utrustade wåra utstickade sig endast med en bösa, et horn som innehölt 12 stott Erut, lika så många kulor, en yxa, en liten Fjettil, en säck med 20 marker mjöl, et eldstål, et stycke snöise, en knif, en blåsa full af Tobak och hwar sin pipa af trä. Det är med dessa få wapen, och denna lilla provision, som dessa 4 olycklige Sjömän anlände til On.

De begåfwo sig strax at genomlöpa densamma och uptäckte snart den kajan som de sökte. Hon war belägen wid påß en fjerdedels mil från stranden. Hennes längd war ungefärligen sex famnar, och hennes bredd, så wäl som hennes högd war tre hwardera. Hon hade en liten förstuga som kunde wara af 2 famnars bredd, och följakteligen war hon försedd med 2:ne dörrar, en at tilluta förstugan, och den andra för sjelfwa kammaren, hwilket bidrog mycket at behålla warmen i kammaren, när den war upwärmd. — I denna kammaren war åfwen en kakelugn af Lerbruk bygd på Ryssa wiset, det wil

wil såga en ugn utan skorsten som tjenar til köks-
spis, och at upwärma rummet på en och samma
gång, och på hwilken man kan lägga sig, hwilket
Bönderna i allmänhet göra när de frysa.

Jag såde at där war ingen spis i detta
rummet, och det bör icke förefalla underligt. De
fläste Ryske Bönder bygga icke fina hus annor-
lunda. At gifwa utgång åt röken hwaraf hela
rummet är upfyld, när det brinner i ugnen,
öpnar man dörren och tre eller fyra fenster af
en fots längd och en half fots högd, uthuggne i
stockarne hwaraf huset är bygd, så högt wid pass
som när en Man sitter, hwilka fenster kunna
noga tilstångas när man wil medelst en lucka
som löper imellan dessa stockar. När man då
tänder up eld i ugnen stiger aldrig röken längre
ned, än jämt efter desse små gluggar eller fenster
som jag omtalat, så at man kan sitta och blif-
wa qwar i rummet utan at på något sätt wara
beswärad af röken, hwilken, alt som wädret blå-
ser, far ut genom dörren eller någon af gluggar-
ne. Man begriper lätt, utan at jag behöfwer
såga det, at det öfwersta af rummet ända til
fenstren, är så swart, som wore det af Eben-
holtz, då däremot alt det som är nedan för fen-
stren är rent, och har naturliga färgen af det
tråd hwaraf huset är bygt.

Glade, at hafwa funnit denna Kosa, hwil-
ken, bygd för längre tid tillbaka, hade tagit nå-
gon skada af lustien och stormarnas wäldsamhet,
tilbragte de där natten det bästa de kunde, och
mor-

morgonen därpå wid första dagbräckningen, återwände de til hafsstranden, at gifwa sina kamrater del af sit lyckliga fynd, och at föra från skeppet proviant, amunition, med et ord, alt hwad som war nödwändigt för at tilbringa Wintren på denna Ö.

Det är lättare at begripa, än beskrifwa den sorg, som genomträngde dese olycklige flygtingar, när de ankomne til det ställe där de först stego i land, icke sägo annat än et öpet haf, rent ifrån all den is som betäckte det astonen förut, och för at råga deras olycka, när de icke mer sägo sit fartyg — Et håstigt stormwäder, som upkommit om natten, war orsaken til hela denna olycka. Antingen at det skilgte isen åt, som hållit skeppet fast, och nu så håstigt stött på det samma, at det slagits i stycken; eller at den dragit det med sig i öpna hafwet, hwilket händer ofta i sådana sjögångar — Eller ock, at någon annan olycka händt detta fartyget som aldrig syntes mer, och hwarom man sedermera icke haft någon underrättelse; så är det klart, at det förolyckats på hwad sätt som helst. — Sedan denna olyckshändelse öfwerlygat detta fattiga folk et at intet hopp war mer öfrigt at komma från denna Ö, återwände de, betagne af ångslan til den kjoja, som de nyligen lämnat.

Deras första omsorg, som man lätt kan finna, war at strax tänka på sin föda och sit boställe. De tolf skotten krut, som de hade, för

försägo dem inom kort tid med 12 Xenar, som til deras lycka, befunno sig til stort antal på On.

Emedan Xhenen är et djur, som icke är känd utan längst Norr i Europa, såsom i Lappland och i alla de Nordligaste delar af Asien; så torde jag icke så mycket wika ifrån mit ämne, genom den beskrifning som jag tänker gifwa där om — Xhenen är et djur som liknar Hjorten och Elgen. Han är ordenteligen af en grå afffärg, men ibland finnas de som äro rödaktige. Han är fetare och större än Hjorten; men hans fötter äro kortare och större. I anseende til hans horn, som äro enfärgade och hwitaktige, och mera trubbiga och råta än Hjortens, liknar han mycket Elgen. När Xhenen går, så göra lederna på benen mycket buller, hwilket öfwen tjänar at stilla honom från Hjorten. Lapparna, Samojederna, och en del af Tonguserne, (kallade Oleni-Tongusi af ordet Olen, som är det namn under hwilket Xhenen är känd hos Ryssarne, och som de gifwit åt detta folkslaget, emedan de betjena sig af Xhenen at draga deras slädar; Oleni-Tongusi bemärker då Xhen-Tonguserna;) Lapparna säger jag, Samojederna och en del af Tonguserna bruka Xhenar på samma sätt som Hästar, emedan detta djuret är ganska starkt, och af en förunderlig snabbhet. Annars, aldenstund han blott leswer af Måka, som wäper til öfwerflöd i dessa Nordliga Länder, finner han öfwerelt sin föda, endast han sparkar bort snön med fötterna, och kostar sin husbonde ingen ting at underhålla. Fastän man påstår, at Xhenen icke kan

Kan lefwa, utom i det land, hwaråst han är född, wägar jag dock fritt säga, at saken är fallt. Jag såg et dusin däraf i Moscou år 1731, som tilhörde Herr Stor-Cancelleren Grefwe Golofskin. De betade i stillhet på en ång wid stranden af Jause som låg intil denne Herrs Trågård, belägen i Tyskarnas qvarter, som kallas Nemetzkoy Elaboda. År 1753 lät Herr Grefwe Peter Ivanovitsch Scourwalof, twänne komma ifrån Archangel, nemligen en han och en hona. Man födde dem med Måsa. Honan fick en Kalf som wärte förträffeligt och mädde mycket wäl följande året 1754. Dessa saker äro så tilgångne under mina ögon i Moschou. Men jag är aldeles okunnig huru lång tid de hårefter lefwat, aldenstund jag reste tillbaka åt Petersburg samma år. Efter denna digressjonen, som jag trodt nödwändig, återkommer jag til mit ämne.

Den skada som Kojan tagit, hwilken dessa Sjömän så lyckeligen funnit, bestod egenteligen däruti, at stockarna skridit från hwarandra på åtskilliga ställen, och at mycken Måsa fattades imellan dem, hwarigenom wädret spelade fritt. Men det war icke swårt at bota detta onda. De hade en nya, och stockarne woro ofskadde. Man wet, at trädet werkeligen bibehåller sig många år i dessa falla länder, utan at underkastas förruttnelse eller massar. Det war då lätt för dem at sammanfoga dessa åtskilda stockar, och, som de funno Måsa i öfwerflöd på On, hade de mer til hands än som behöfdes, at stoppa imellan stockarna

starna och at wäl tilmäppa alla öpningar, hwilket alltid brukas wid Träbyggnader. Detta folket war då icke brydt i den punkten som rörde reparationen af deras kjoja, och det så mycket mindre, som man wet, at nästan hwar enda Ryss Bonde är Zimmerman, som sjelf bygger up sit boställe, och handterar sin yxa med mycken färdighet.

Kölden i dessa trakter är odrägelig. Gorden framallstrar där inga träd, icke den minsta buske, hwilket desse olycklige Sjömän hade märkt til deras stora sorg, då de genomlupo On strart efter deras ankomst. De wäntade således at frysa ihjäl. Men lyckan wille, at wraket af et förolyckat skepp, bles fastadt på kusterna af denna Ö, hwilket försäg dem med nog wed för deras första Winter. Detta understöd bles också skickadt dem de följande åren, och det som hade en större fördel med sig, hela trån med sina rötter, tillfördes dem af hafwets wågor; utan at de kunde föreställa sig, i hwad land de woro wärte. Detta skall synas mindre otroligt, om man gör sig den mödan at eftersöka det, som åtskilliga Resande hafwa berättat, hwilka hafwa warit nödsakade at tilbringa Winterar antingen på Nova Zemla, (och intet Zembla som jag rått nu skall wisa) eller några andra Landsorter de där ännu längre äro i Norr belagne.

Jag afbryter min berättelse för at anmärka: at det är icke Nova Zembla, utan Novodia eller Nova Zemla, som man måste uttala detta

ta namnet, och at gifwa det aldeles på Swenska, bör man säga nya Zemla, och icke Zembla. Då Ryfbarne hade upptäckt denna Ö, kallade de henne Novoia eller Nova Zemla; hwilket betyder den nya jorden eller det nya Landet, emedan ordet Zemla hos dem har desse bågge bemärkelser, och det är ännu under detta namnet, som hon är känd hos Ryfbarne, til hwilka hon hörer.

Ingen ting war til större undsättning för desse fattige Män det första året af deras landsflygt, än en planka wid hwilken en lång järn-nagel war fästad samt några spikar af 5 eller 6 tumms längd och stora i proportion, tillika med andra bräder hwaruti sutto åtskilliga järnsaker. Bedröfliga lemningar af någre skepp, som hade haft den olyckan, at sönderslås i dessa aflågsna haf. Denna oförmodade hjelp finge de just på en tid, då de icke hade mera krut, och måst förtårt det Rhenkött, som de sktit, hwarefter de wåntade sig dö af hunger. En annan lika så betydlig lycka förenade sig med den förra, at de funno på hafsstranden en Furu-rot som liknade ungefärligen en båge. Rötten har altid varit industriens moder. De begrepo, at som de hade en knif, kunde de lätteligen gifwa denna roten form af en båge, hwilket de ock strax verkstälde. Men swårigheten war at få en strång, at wåpna honom med, och pilar at skuta med. Då de rådslagit i detta årne, beslöto de at göra en börja med 2:ne Lantsjärn, at kunna sätta sig i motwårn för de hwita Björnarna, grymmas re än de wanliga Björnar, och hwilkas anfall de
hade

hade all anledning at frukta, lämnande så länge at förfärdiga pilar, at därmed bewäpna sin boge. De hade nödwändigt behof af en hammare, at smida Lantsjärnen, och pilarna; och se huru de buto sig at, at förskaffa sig detta vumbårliga werktuget.

Den järn-nagelen, hwarom jag äfwanföre talat, som de funno håftad i plankan, hade en tämmelig lång öppning wid pass 2 eller 3 tum ifrån den ändan, som war midt emot hufvudet, detta war rundt och stort, som det wantigen är på dessa slags naglar. De började at glödgga den redan genomstungna ändan, och föröfkade öppningen därigenom, at de drefwo därin flera af de största spikar som de hade funnit. Därefter afhögo de denna glödggade nagelen, genom några slag af sin yxa wid pass 5 tum öfwer öppningen, som de hade förstorat, och sedan de satt i detta hål et stycke tråd til skaft, funno de, at de hade en hammare. Ut göra sin Smedja färdig, sökte de ut en stor kiselsten at tjena dem til ståd, och de gjorde sig en tång af tvåanne Rhenhorn. Med dessa werktug smidde de tvåanne Lantsjärn, som de polerade och hwäste på bästa sätt, på sina stenar, och fäste dem sedan det starkaste de förmådde med Rhenhudsremmar på klappar af en arms tjocklek, hwarmed några tråds grenar, fundne på hafsstranden, försedt dem.

Det war med dessa Lantsjär, hwilka man, om man wil, kan kalla pikar eller spjut, som de fattade det beslutet, at angripa en hwit Björn, den

den de icke kunde döda, utan at hafwa lupit den största fara. Sedan de bemågtigat sig detta grymma djuret, brukade de hans kött til föda, och det med så mycket större nöje, som de funno smaken lika med Oxkött, efter deras försäkran med hvilka jag talat. J anseende til hans nerv, kanske man bör säga hans senor, märkte de med största glädje, at man utan möda kunde skilja dem i trådar så tjocka och så fina som man behagade, hvilket jag sjelf försökt, som jag skall säga i längden. Denna upptäckt war för dem den lyckligaste af alla som de gjort. Utom de fördelar, hwarom wi nedanföre skola tala, fingo de därigenom en sträng til sin bäge, hwarmed de, under sit wistande på denna O, skuto alla de Rhenar och blå och hwita Råfwar, som tjente dem til föda, och försägo dem med kläder, hwarmed de kunde bärja sig emot den odrägeliga köld, som råder i detta klimat, hvilket är så nära Polen belägit. Då det lyckades wåra Oboer så wäl, at förfärdiga Lantsar, upmuntrades de anseeligt därpå, och företogo sig straxt, at smida fyra järn til pilar af samma figure; men mindre än de förra. De polerade och hwäfs-te dem som de förra, och fastbundo dem med Björn-senor wid små Furu-käppar, wid hvilka de på det nåttaste fogade klufna Wattuhöns-skäddrar, (kallade annars Hafs-Swalor) fastbundna med de i fråga warande senor för at skäddra dem, och lyckades så wäl i sit arbete, at under den tid de woro på On, skuto de med dessa pilar 250 Rhenar, utom et stort antal af blå och hwita Råfwar, som man i Ryssland kallat Pestzi,

i anseende til den likhet som de hafwa med et slags Hundar, hvilka komma från Island, hwaraf de Tyska Herdarne i allmänhet betjena sig at wakta deras Får. Ordet Pes betyder Hund på Nyska språket. Af de hwita Björnarna dödade de högst tio; men alltid med största fara. Dese djur, som hafwa en förunderlig styrka, förswara sig med en owanlig snabbhet, så at de anfalla alltid med berädt mod, utom den förste, hwarom jag redan talat, ty hwad de nio öfriga beträffar, om de dödade dem, war det endast at förswara sig emot deras anfall, emedan flere af dessa djur gingo ända in i förstugan af deras koja, at upåta dem. Det är sant, at alla dessa djur, hwaraf de blefwo anfällne, wissade icke lika mod, om jag så må tala; antingen at de icke woro så drefne af hungren, eller naturligen mindre grymma; ty det war flere utaf dem, som gingo in i deras boning, men togo flykten wid ropet, som dese Männer gäfwö, i det de satte sig i försvarsstånd. Imedlertid oroade dese åtstillige anfall det fattiga folket wändeligen, ty de wägade icke gå ut ensamme, af hwad anledning som hålft, icke heller, utan at wara bewäpnade med sina pikar, at förswara sig mot dese wildjurens raseri, af hvilka de beständigt fruktade blifwa upåta. Dessa tre slags djur, hwarom jag hittills talat, jag menar Ithenarne, de blå och hwita Råfwarne, och de hwita Björnarna, woro våra Oboers enda föda, så länge de woro i detta ödelandet.

Man finner icke alla utvägar på en gång. Det är så i allmänhet, nöden öpnar öf ögonen, och lärer öf at tänka på saker, som annars aldrig fallit öf i sinnet. Detta hände dessa Män mer än en gång. De woro en lång tid nödsakade, at äta köttet nästan rådt, och utan salt, hwaraf de woro aldeles i mistning, lika som bröd. Den strånga kölden i denna werldsdel, och de så beqwämligheter som de hade, tillåt dem icke at låta koka sit kött, som sig borde, emedan de i sin köja icke hade mer än en ugn, gjord på Ryfka wiset, och följakteligen mindre tjenlig, at låta kittel däruti koka. Å andra sidan war weden dem nog dyrbar, at underhålla två eldar, och den de upståndt utom sin boning, hade icke kunnat tjena til des upwårmande. En sak af den yttersta nödwändighet uti et så kallt Climat. Anteligen — den beständigiga fara hwaruti de swáf wade för de hwita Björnarna, hindrade dem at koka sin mat i fria luften. Lågg härtil, at om de kunnat företaga sig det, wagtadt desse anförde orsaker som hindrade dem, så war det icke möjligt mer än den minsta delen af året. I sanning, den håstiga kölden, som råder nästan beständigt i detta luftstreck, solens långa bortowarelse, som lämnar dem i en djup natt; den nästan obegripeliga myckenhet af snö, som faller där en del af Wintren, och långwarigheten af rågnet som därstädes flödar en annan årstid; alla desse omständigheter hwarom wi framdeles skola tala, woro tillräckeliga orsaker, at förantlåta en snar ändring i et sådant beslut, i fall de detsamma widtagit.

At förekomma denna olägenheten, jag wil säga, at nödsakas äta köttet nästan rådt, togo de sig före at därmed beklåda loftet af sin kjoja, hwilken, efter den beskifning, som jag gjort om denna boning, war hwar dag full af rök, så högt, som en karl sitter, och när det war wäl nog rökadt, och torkadt, hängde de det i stycken på låppar; satta utan på taket af kjojan, så at de hwiita Björnarna deras fiender, icke kunde råcka det; och då de på detta sättet utsatte det i fria lusten och för wädret, så länge Sommaren warade, torkades det fullkomligen och tjente dem til bröd, och gjorde äfwen smaken af deras halfkockta kött drägeligare. — Sedan de gjort detta försöket, och til sin stora tillfridsställelse sågo at det fullkomligen lyckades, fullföljde de altid på det sättet, och förskade sit förråd så mycket de kunde. Man torde fråga hwarifrån de fingo denna ideen? Men swaret är lätt at göra. Ty utom det, at det intet gifwes något land hwar rest man icke rökar skinkor, och äfwen gås, lika som åtskillig små fisk; så är det en allmän wana i Rykland, at torka i solen och lusten Lax, stor eller sterlett och andra sådana fiskslag, som sättas på bordet utan någon annan tilredning, både de särskilda fastedagarna och under den stora fastan.

Sedan wi talat om deras mat, måste man säga et ord om deras dryck. Watnet som de hämtade ur bäckarne, hwilka i öfwerflöd rinna utur Öns klippor, släckte deras törst om Sommaren, och snö eller is, som de smälte om Wintern,

tren, tjenade dem til samma bruk, så länge som den bistra årstiden hölt dem insparrade i deras Föja. Men det bör jag icke glömma, at deras Kittel war det enda kåril, hwarmed de hämtade sit watten och hwaratur de drucko det.

Skörbjugg är en sjukdom, som i allmänhet beswärar Sjöfolk, och man anmärker, at hon blir farligare ju närmare man kommer Polarna, antingen man skal gifwa kölden skuld dertil eller någon annan för oss obekant ordsak. Ware härmed huru det wil, tänkte dock detta arma folket som såg sig ingen hjelp i fall de blefwo angrepna af denna sjukdom, at de icke borde försumma et botemedel, som man påstår wara tjenligt emot en så bedröfwelig sjukdom. Det war Ivan Himkof, den der flera Wintrar legat öfwer på Västra Kusten af Spetsbergen, som lärde dem detta botemedlet. Han sade dem, at man måste äta det rå och frusna köttet, skurit i stycken och dricka Rhen-blod helt warmt, just som han kommo utur djuret, då det är dödad; taga all den motion som är möjlig, och äta så mycken Cochlearia, som man någonsin kan, den enda ört som växer på denna Ö, och det til ganska litet antal; wäl förståendes, man måste äta denna örten rå. — Jag låter Medici afgöra, om dessa små stycken af rådt och frusit kött, och den warma Rhen-blod äro tjenlige preservatis för Skörbjugg — Ty hwad motionen beträffar, så wet hwar och en at man tilstyrker den samma för dem som äro hotade, eller också angrepne af denna grusweliga sjukdom, och ingen är

okunnig at Cochlearia är et förträffeligt antiscorbuticum. I alla fall, synes erfarenheten bestyrka werkan af dessa botemedel, ty de tre, som brukade dem, woro aldeles befriade från detta onda. Och som de gingo mycket på Rheuz- och Råf-jagt, öfwade de sig så at löpa, at Ivan Himkof den yngste ibland dem, hade en sådan lättbet, at han tog försprång af den snabbaste Häst, en sak hwartil jag war åsyna vittne. Den sjerde af dem, wid namn Foedor Weriguin som alltid haft en öfwerwinnertlig affky för Rheuz-blod, och som annars war mycket tung, och ganska lat, skonade sig det måsta han kunde, at gå ut — Han blef och strax efter sin ankomst på On, angrepen af denna sjukdom, hwilken förskades så i längden, at han trånades bort och led grufweligen hela sex åren, så at han de sista åren af sin lefnad, war beständigt sängliggande och hade icke mer styrka at hålla sig uppe, icke en gång at föra sin hand til munnen, hwilket förantlåt hans olycklige Kammerater, at föda honom til sin död, som man matar et nyfödt barn. *)

Jag

*) Diktat jag åkwinföre betngat twiswelsmä, om werkan af rått och frusit kött, Skrit i små bitar, at bota denna sjukdom, likasom Rheuz-blod, druckit i samma ögnahlick, som man sutit djuret, synes mig icke wäl at dessa två saker förteja at tagas i öfwerwägande.

Jag finner werkeligen i 1:sta Tomen af Rysharnas resor och uofsäkter omkring kusterna af Is-hafwet, och de Östra Hafwen mot Japan och America, utaisna af Herr Profest. G. P. Muller; at Jawånärne af Norra Siberien betjena sig af frusen fisk, som de äta rå, at preser-

Jag har sagt i början af denna berättelse,
at dessa Sjömän buro med sig en liten säck

B 4

mjöl,

vara sig mot denna grusweliga sjukdom — Se hwad han berättar därom pag. 194, 195. Wårt folk togo sit Winterkwarter wid öppningen af floden Chotuscha. Här började Skjörbjuggen angripa besättningen. Men man botade dem genom en decoct af Ederknoppar, som växer här på buskarna, och, efter detta Landets bruk, genom frusen fisk, som man äter så rå och frusen han är, i det man sönderfår honom, Härigenom, Härigenom, och et frägit arbete och beständig rörelse, blefwo de fläste wid halsan, och de suko kommo sig.

Kan hända at de sjukas botande endast bör tilskrivas rörelsen, som de togo sig, och den läda som war på andan af Eder-knopparna, hwilken är egentligen i det annat än en Serpentin som tjänar at rena blodet; men man ser härigenom, at dessa folkslag bruka rå och ruten fisk at bota denna sjukdom, och det är endast det jag wetlat wisa.

Den samma Auctorn talar om blod, som man brukar som et anti-scorbutiskt botemedel, pag. 205, 206. I lita affeende, säger han, (at förekomma och bota Skjörbjugg) kunde man taga til mårster Nyssarne isfrån U-changel, som årligen ligga Wintren öfwer wid Nova Zemla, utan at wara beswärade häraf. De efterföljande åfwen Samoiederne, at de dricka ofta warm Rheblod.

Jag wil ännu lägga til, at då jag läste för Herr Doctor Barigne, den berättelse som jag gör allmän, sade han, i detta ämne. At han trodde, det djurens blod, drucken warm, kunde wara preservativ i deana sjukdomen och åfwen bota den samma, i anseende til sin kriagslytande egenkap, som kunde hindra och uplösa de tjocka wätstornas, emedan denna sjukdomen endast härdrör af brist på wätstornas circulation, hwilka bortskämmas, och ansätta blod-massan. At han grundade ibland annat, sin förmodan på det som brukas af dem som resa i America, nemligen: när Besättningen på et Skepp är anaripen af Skjörbjugg, så söker man at antra wid Stölpadde. Nu, så kallad af det stora antal

mjöl, af wid påß 20 Markers wigt. Wi sko-
le nu höra, huru de använde detta. Strax ef-
ter deras ankomst började de, at betjena sig der-
af til föda, emedan de kokade en slags soppa
deraf med kött af en skuten Nhen, och på det
fättet förtärde de halsparten. Men det öfriga,
tjenade dem til et annat bruk, lika så outhärligt,
som det wi nyß omtalt.

De begreps lått, at som de besunno sig i
et så kallt luftstrek, måste de nödwändigt under-
hålla en beständig eld, ty de hade intet medel
öfrigt at upstända den, om de hade den olyckan
at den de upständt slocknade. Ty fast än de ha-
de en Böfka och et eldstäl så fattades dem lik-
wäl nödske.

Det är wißt at de måst barbariska Foll-
slag, såsom de wilde i America, hafwa upfun-
nit fättet, at hafwa eld när de wilja, medelst en
widning, eller om man så wil, en gnidning af
en fyrkantig hård träåpp, som de sätta imellan
tvän-

af beke djur, som därstädes finnas. Där låter man
de sjuk: äta mycket Stölpaddor, som synas egerteli-
gen tjenlige för deras myckenhet af blod, och deras Bal-
samiska egenkap.

Detta bestyrkes äfwen af det som practiceras omkring
Alperne, och andra ställen, hwaräst man låter dem, som äro
angrepa af pleurise dricka blod af Stengetter, och mot
andra sjukdomar, som härröra af förskända wätflor.
Ty oakadt denna blodet är torlande, conserverar han
likwäl de stotande delar, och förorsakar en lyckelig wer-
kan, då han gifwer en bättre transpiration, och är
swettbristwande.

tvänne stycken af et mjukare tråd, och så wrida honom med mycken snabbhet imellan händerna, så at de bägge tråbitarne, som de trycka tillhopa med sina knän, blifwa upvärmde af denna gnidningen, börja at röka, och inom kort tid itändas. **)

B 5

Det

**) Se i detta ämne hwad P. Labat säger, då han talar om Carabiska Garna uti sin *Nouveau voyage aux Isles de l' Amerique*.

Jag wil lägga til, at detta är icke det enda sättet hwaraf Americanerne betjena sig för at få eld. Det gifwas de ibland dem, som hafwa et egit instrument til detta behof. Och det, som jag ännu finner märk-wärdigare, är, at Jutwánarena på Kamtschatka bruka äfwen samma instrument — Läs hwad man finner i detta ämne i Professor Mullers Werk ofwansföre citerat pag. 257; Herr Steller såg et annat ställe hwarest Americanerna nyligen spiset middag, men wid äfynen af honom togo de flykten. Han fan der en båga och et werktug at förskaffa eld, gor dt på samma sätt, som de, hwaraf man betjenar sig i samma affigt på Kamtschatka, och han säger i noten; det är en bråda med flera hål, med en läpp, hvars spets man sätter in i et af dessa hål, under det man häftigt wrider den om omkring och låter andra ändan gå emellan händerna; tik des det fattar eld i hålet genom häftigheten af rörelsen. Man får då gnistor med hwilka man låt kan skaffa låga.

Det synes som sättet at urtända eld genom tvänne trådbitars gnidning är nästan kändt af alla folkslag i werlden, äfwen som det är bekant hos de Japongarne af Cap de bonne Esperance eller Guda Hopps- Udden, som man kallar Horrentotter, hwilka påpera för de råesta och wildaste människor. Se hwad man finner i detta ämne sid. 220 uti berättelsen om Hol- ländarnes första resa til Ostindien. "Som man icke funnat se deras boningar, så wida de hafwa någre, icke eller deras Gruentimmer, så kan man icke säga nå-
"got

Det är icke desto mindre wist at desse fattige okunnige Sjömän hade ingen kunskap om detta Amerikanska bruk. De wiste likwäl, at om man håstigt gnider twänne torra trädstycken mot hwarandra, hwaraf det ena är hårt det andra mjukare så tändes det sednare eld; emedan detta dels är sättet hwarmed de Ryska bönderna skaffa sig eld, när de äro i skogen, dels är det en helig ceremonie, som utöwas i alla Byar, hwarest är en Ryska, så at de icke kunde wara okunnige häröf. Det torde icke falla obehageligt om jag af denna anledning, berättar denna ceremonie, ehuru hon icke just hörer til min Historia.

Den 18 Augusti en helig dag hos Ryskarne kallad Frol i Lavior, som äro twänne Martyrers namn, kallade i Romerska Calendren Florus och Laura och swardar emot den 29 i samma månad, en dag då man firar den Hel. Johannis halsbuggning. Denna dagen, säger jag, föra Ryskarne sina Hästar nära til Kyrkan i Byn, wid hwars sida de aftenen förut grafwit en håla med 2ne upgångar. Hwar Häst har sin grimma gord af Lindebark. Man leder ned den

"got wist i denna punkten, man har allenast ofta sedt
"dem uttända eld, hwilket de göra på et eget sätt, ge-
"nom gnidning af twänne stycken träd det ena mot
"det andra.

Den som wil hafwa en utförlig och sann beskrifning om Hortentot och Caffer Landet kan läsa Professor Sparrmans Resa til Guda Hopps-Udden år 1772 = 76 i Delen. Tryckt i Stockholm 1783.

Öfvers.

den ene Håsten efter den andra i denna gropen, wid hwars andra upgång Prästen står med en Stånkeqwast, i handen, med hwilken han bestånder dem med wigwatten. Så snart Håsten kommit up, låter man honom passera imellan tvånnene eldar, uptända med det Ryfharne kalla Givoy agon, det är lefwande eld. Hwarom jag wil gifwa beskriwning, sedan jag sagt at Bönderna kasta Håstarnes grimmor i en af eldarna, hwar est de upbrinna — men hör nu huru de tillwerka denna Givoy agon, eller lefwande elden.

Twånne Karlar fatta hwardera ändan af en Lön-käpp ganska torr och en samn lång, man fogar denna käppen ganska hårt intil et stycke tråd af Björk, också mycket torrt, och under det de med alla krafter gnida honom mot detta tråd, som är mycket mjukare än käppen, itändes det innan kort, och tjänar at uptända de bägge eldar, hwarom jag nyss talat.

Det är demotsägeligt; för at återkomma til våra Oboer, at de hade en fullkomlig kunskap om denna Givoy agon, och sättet at uptända den; men huru skulle de werkställa det? De hade icke annat tråd än wänt Furutråd, som tillfördes dem af hafsbölgjorna, som wi äfwanföre sagt. Hwad war då för dem at göra, på det de icke måtte umbära elden? Se där huru de sunno sig härwid.

De hade märkt, då de genomwandrade Ön, at midt uti densamma fans et slags set jord eller
lera

lera, den tankan' föll dem då in, at göra et Färl, som kunde tjena dem til lampa, hwilken de beständigst skulle underhålla upstånd af de djurens späck, som de sktit, och för det tillkommande hoppades at få skjuta. Detta beslut war utan motsägelse det förnuftigaste, som de kunde taga, ty hwad skulle de företagit sig utan ljus hela Wintren, då en natt af flera månader öfwerhöljer jorden i detta luststrecket? De åttade då detta leret, hwaraf de formerade sig en slags lampa, som de upfylde af Rhenfett, och hwaruti de satte i stället för wexa en slarfwa af gammalt linne.

Men de blefwo snart med oro warsa at detta Färlit upsöp alt fett, så snart det började smälta, och äfwen at det dröp därutur på alla sidor. Det blef då en fråga hwad medel de skulle upfinna at bota denna olågenhet, som kom därutaf, at Färlitets porer woro för mycket öpna, hwilket de sjelfwa lätt begrepo. I detta asseende tilverkade de en ny, som de först låto wäl torka i luften, hwarefter de wärmden den röd i ugnen och utsläcte den i sin kittel, hwaråst de låtit koka en hop mjöl, så at det hade styfheten af stärkelse som war uplösst eller nyss kokadt. Sedan de låtit denna lampa torka och fyllt henne med smält fett, sågo de til sin stora förnöjsse at hon behöll det; men til ännu större säkerhet togo de några stycken linne af sina skjortor, hwilka; de låto helt och hållit indricka detta klistret, och bundo dem sedan omkring sin lampa. Då detta så wäl lyckats dem, beslöto de at at förwara, hwad de ännu hade öfrigt af sit mjöl,

at

at bruka til detta ändamål, ty i fruktan at någon ledsam händelse skulle tända deras lampa, gjorde de de flera, med samma försigtighet, at hafva någon tillgång i nödsfall.

Man kunde fråga, hvarifrån de fingo wefar, at underhålla lågan i sin lampa? Men svaret blir icke svårt. Ibland det slepsworak, som de med mycken omsorg uphåmtade, at därmed värma sig under Wintren, hade de funnit något tagwerk, och en hop Lampor, hvaraf man betjenar sig för at kalfattra skeppen, i det man med all styrka drifwer ned imellan de sammanfogade bräderna, at hindra wattenets genomträngande. Annars, när detta understöd fattades dem, som sällan hände, nyttjade de sina skjortor och byxoronger därtill, ty hwem som känner Nyfkarne, wet, at det är så som bruka linnet, och at deras byxor äro måstadelen därpå. — Denna Lampor, och denna delen af deras kläder, som allmänheten förfärdigar af ganska groft linne, tjenade dem således til wefar, så at sedan de fått sin lampa färdig, det wil säga, få dagar efter deras ankomst til Ön, ända til den stund de gingo ombord, at återvända til sit fädernesland, hade de utan uppehör detta ljuset brinnande i sin boning.

Nödwändigheten, at använda i detta afseende en så wäsentelig del af sina kläder, (jag menar deras skjortor och byxor) kunde endast förstå dem at göra bruk af de djurs skinn som de skjöto, och då deras kläder woro utnötte, hwilken händelse inföll. Utan at omtala hwad som fattades dem för at skyla sig, befunno de sig snart

snart utan skor och utan stöflar, och det som war wårre, Wintrens strånghet började låta dem erfara det. De måste då åter fly til sin industrie, som sällan brister den, som behofwet trycker. De hade Rhen- och Råffkinn i myckenhet, som tjejade dem til sång och tåcken, det blef då frågan huru de skulle garfwa dem, och häruti funno de sig sålunda.

De lade dessa hudar i blöt i sött watten. Några dagar, därefter skrapade de lätt bort håren, och gnuggade sedan dessa wåta skin imellan händerna, til des de blefwo nästan torra, hwar efter de doppade dem i smått Rhenfett, och började at gnugga dem som tillsörene, hwilket gjorde dem mjuka och handterliga, så at de kunde bruka dem til hward behof som behagades. — De skin, hwaraf de wille göra sig ludna påssar, lade de endast en dag i blöt, at kunna handtera dem, och förhölle sig sedan med dem på sätt som wi sagt, endast at de icke togo bort håren. På detta sättet, efter några dagars arbete, woro de försedde med ämne at förfärdiga kläder och skor.

De hade ännu en stor swårighet at öfwerwinna. De hade hwarken syl at förfärdiga skor, eller nål at sy sina kläder; men de hade järn, som wi tillsörene anmärkt, och de funno snart medel at förse sig til detta behof, i det de smidde sylar och nålar, nästan så wäl tillverkade, som de hwilka Handwerkare i den metiern förfärdiga. Det synes i början swårt at begripa, huru de kunde genombåra nålsögat, likwål gingo de i land där-

därmed, medelst udden af sin knif, den de gjort spitsig, och inrättadt hårtill, sedan de hettadt et slags Ståltråd röd, som de smidt i detta asseende. Jag kan tydeligen finna sanningen af det de hafwa sagt mig i detta ämne, då jag, med et synglas, betraktat hålen på de nålar som de fört med sig på deras resa. Hwad sättet angår, genom hwilket de gjorde sina nålar runda, blanka, och så spetsiga som behöfdes, så bestod det däruti, at de gnedo och slipade dem på stenar, som de hade til öfverflöd. Det enda felet som desse nålar hade, war, at de ibland sturo af tråden som satt i ögat, hwilket bewisar, at de icke woro så släta, som de bordt wara; men de kunna de icke hjälpa denna ofullkomligheten.

Daktadt de icke hade någon say at klippa förder de Skinn, som de wille använda til kläder, woro de icke mycket brydde i denna delen, deras knif, som de wäl slipat, tjente fullkomligen til detta bruk. Emedan de woro hwarken Skräddare eller Skomakare, tyckes at detta fattiga solket borde hafwa haft et obestrisweligt besvär, när fråga war om byrors och stöflars förfärdigande; med et ord, om alt hwad de nödwändigst behöfde til klädsel både Winter och Sommar.— Men de hade för sina ögon modeller til all ting, förutan pålsarne, och påhittiga som de wore, hwilket wi redan sedt, fannno de ingen swårighet at tillfåra sina hudar, enligt det bruk, hwartil de skulle användas. Det skulle då endast warit behöfwet af tråd til skinnens sammansyende, som gjort dem bryderi; men det sätt, som de förut
up

uptåckt, at åttfilja Björnars och Rhensars nerber eller senor i trådar, så tjocka som de funno för godt, satte dem i stånd at förfärdiga alt det nöds wändiga, hwarmed de behöfde bewara sig emot luftens frånghet, ty om Sommaren woro de blott klädde i garfwade skinkläder; men om Wintren buro de pålsar af Råf- eller Rhenskinn med sina hår, såsom Samojederna eller Lapparne. Deras råckar hade en Capuchon, som hängde fast, nästan lika med den som Capucinerna bära, men mera sluten omkring halsen, så at den hade icke mer än en öfning, för sjelfwa ansigtet. Dessa råckar woro aldeles tilllutne, så at, när de klädde dem på sig, drogo de dem som en säck öfwer hufwudet. Det war således, icke blott den ledna, som i allmänhet åtföljer en så enslig lefnad, den man nödsakas föra, utan ock den betraktelse, som hos hwar och en af dem understundom inföll, at han kunde öfwerlefwa sina kamrater och följakteligen dö af hunger och brist, hwilken ofta plågade dessa fattiga landsflygtige de där annars i många affeenden hade orsak at wara nögde, om man undantager Styrmannen, som hade en Hustru och tre barn, på hwilka han alla dagar efter sin berättelse, tänkte och kände sin skitsmåfha ifrån dem med mycken smärta. Men det är tid at göra beskriwning på sjelfwa Ön, och berätta hwad des Inwånare sagt mig där om.

Denna Ö, som man kan se af Sjö-kortet öfwer den Norra delen af Europa, upsatt af Gerard van Keulen och förbåttrad af Jan Perterse Stuurman: denna Ö, säger jag, kallad Östra Spitz-

Spitsbergen och af Ryfharne Maloy Broun, som wi anmärkt i början, är belägen imellan den 77° 25' och 78° 45' af Norra latituden, och följaktligen imellan slutet af det 3:dje och början af det sjerde Månads-climatet (Climat des mois) hwaraf wi finne at den längsta dagen om året där är fyra månader, det wi säga, på den motsvarande sidan af den O som våra Sjömän bebodde. Efter samma Charta formerar hon en slags femhörning. Dess längd ifrån Öster til Väster, är 23 Tyfka mil, och dess bredd ifrån Norr til Söder 22 mil. Som jag hade glömt at fråga våra Oboer om hennes storlek, har jag nödsakas rådfråga bemålte Carta, för at kunna säga någon ting wißt. Hon blef dem wisad wid deras återkomst til Fäderneslandet, på hwilken de igenkände den ort där de varit landsflygtige, och utmärkte stället, hwaråst deras Kojas war bygd, med et streck af en penna, på Cartan som blef mig sänd från Archangel.

En sak, som bewisar at de icke bedragit sig wid utnämmandet af denna O, är, hwad Herr Vernezobre, redan nämnd i början af denna berättelse, skrifwit mig til. Han säger i sit bref af den 15 Nov. 1750. "At Capitain på "på en Galiote wid namn Nicolas & André, som "tillhör Herr Grefve Peter Ivanovitsch Schouvalof, låg Wintren öfwer år 1749 wid Maloy "Broun. Han kom dit fort efter våra Sjö "mäns bortresa, och fann kojan som de bebodt, "och som han igenkânt af et kors af trä, som "Styrmannen Alexis Himkof uprest framför sin "dör,

”dör, då han tog detta landet i besittning, kallan-
 ”de det efter sit namn Alexeyew’s-kyo Ostrow, det
 ”är, Alexi’s-O.” — Jag bifogar en annan om-
 ständighet, som berättas i detta bref, och som
 bestyrker at detta landet war nog widsträkt. Nam-
 ”ligen, at åtskilliga Samojeder, som hört dese Sid-
 ”mans äfventyr, och frågat dem om landets be-
 ”skaffenhet, hade låtit säga Herr Bernezobre, at
 ”de önskade fara dit, för at sätta sig ned, med
 ”willkor, at man gratis förde dem dit med deras
 ”qwinnor, barn, och Rhekar.”

Förån jag inlåter mig i undersökning om
 denna Öns natur och beskaffenhet, torde det icke
 vara ur wägen, at göra följande anmärkning.
 Det gifwes Författare, som tyckas påstå at det
 Land, som är kändt under namn af Nova
 Zemla, eller Nya Zemla, är egenteligen ingen
 Ö, eller en del af vårt fasta land, som andra
 föregifwa, utan at hon är en samling af is,
 som föröfkt sig och frusit tillsamman i längden och
 formerat det, som resande tagit för et land. Or-
 saken hwarå de ibland annat grunda sin sats är
 denna, at om man gräfwer en eller 2 fot i den
 jorden, som wädret säga de, kunnat fört dit
 ifrån Asiatiske kusten, finner man intet annat
 än is.

Jag wil icke företaga mig at decidera, huru
 härmed är, emedan det icke tjenar til mit ämne,
 och emedan jag icke låsit alla de Skrifställare
 som tala därom, och äro kan hånda försedde
 med skäl, antingen at bewisa, eller wedertägga
 denna

denna mening. Jag är nögd at allena säga, at On Ostra Spitsbergen, hwarom jag här handlar, bör utan svårighet anses som et werkes ligt land, hwilket tydeligen bewises af den beskrifning, som wåra flygtingar gjort mig.

Man finner där, som de försäkrat mig, et antal berg och branta klippor, af en fäselig högd, alltid betäckta med is och snö. Man upptäcker omöjeligen något tråd, icke en gång den minsta buske, och utan Cochlearia, som där är mycket tunt säd, wåxer där ingen ört, men så mycket mer öfwerflödar måhan öfwer alt. Midtpå On finnes fet jord, eller lera, hwaraf man med sannolikhet kan sluta, at fordom på dessa ställen warit järn-minor, eller at där blir med tiden; Kan hända man skulle finna redan om man gräfde däruti. Man ser där ingen flod; men likwål fattas där aldeles icke watten, et stort antal bäckar rinna beständigt ur klipporna och bergen som äro rikeligen försedde med ädror. — Utom kiselsten, hwaraf där icke är någon brist, är där mycket af en slags sten, hwaraf man kan bränna kalk. Dese stenar, som man finner här på jordytan, hämtas annorstädes från stenbrott. Man brukar dem i Ryssland til kalkbränning, och at lägga grunden med til byggnader; jag skulle taga dem för et slags täljesten, undantagandes at den flisar sig med tiden, då den är utsatt för luften, och skiljer sig åt i blad som Skiffer. Man kallar den Mit i Ryssland; men jag känner icke namnet på Tysta eller Fransyska. Anteligen, — stranderna

åro tåckte med sand och småsten, som man åfwen finner här och där midt på Ön.

Sedan jag af våra Sjömän inhämtadt de omständigheter, som jag nu anfört, är det naturligt, at jag frågade dem om alt hwad de anmärkt, antingen då Solen varit synlig eller under dess främvaro, eller ock hwad som rörde luftens beskaffenhet, och de åtskilliga omwårtingar, som man är underkastad i detta luftstreck, och at säga alt med et ord, om alla de phoenomener, som de obserberat under detta deras ångsliga wistande.

Jag frågade dem i detta affeende när Solen började synas på Horizonten. De swarade mig, at det war wid början af den stora Fastan, hwarigenom de icke kunde utsätta någon wif dag, emedan Fastan förändras alltid i mån som Påsken infaller för eller sednare, eller som man säger i allmänhet, hon kommer högt eller lågt. Ey enfaldiga Bønder, som icke hafwa någon kunskap, om sättet at fixera Påsk-helgen, och som kan hånda aldrig med upmärksamhet, anmärkt, at denna högtiden infaller ibland bittida, ibland sent, woro intet i stånd at tillfridsställa mig i denna punkten, då de wille efter deras wane, utsätta Solens återkomst efter et Kyrko-bruk.

Hwad tiden betråffade då de började se Solen gå omkring Horizonten, utsatte de, den efter utseende aldrabäst, då de sade, at det war St. Athanasii dag, som infaller den 2 Maj, efter gamla

gamla Stylen. De sade mig äfwen, at de sågo henne circulerä på det sättet 10 eller 11 weckor, hwilket, då man antager den nämnda tiden, som den sannolikaste, i anseende til Ons belägenhet; bör hafwa varit til d. 15 Julii, efter hwilken tid, tillade de, solen började at gå up och ner efter 24 timmars förlopp, til St. Demetrii fäst, det wil säga, til d. 26 October då hon helt och hållit uphörde at synas.

Denna våra Öboars uträkning, håller likwäl icke streck, ty sedan jag rådfrågat en kunnig Man *) i detta ämne, har han swarat mig, at så wida On, hwarpå de woro, är werkeligen belägen wid 77 och en halfs grads latitud, som hon är utfatt på Sjö-kortet, hwarom jag talat, synes Solen på Horizonten första gången den 4 Februarii; man börjar at se henne löpa omkring efter den 11 April tils den 8 Augusti, och ånteligen uphörer hon aldeles at synas den 16 October.

Fastän det goda folket bedrogo sig, hwad Solens återkomst och bortgång beträffar, äfwen som om tiden då hon löper hemisphoeren, då de wille utfatta dessa tidpunkter med Helgedagar, bör man likwäl icke sluta, at de mistagit sig på samma sätt om tiden af deras wistande på denna D. Följande til bewis.

Det war d. 15 Augusti på Jungfru Mariä Himmelsfärds-fäst, som det skeppet anlände
 C 3 til

*) Man finner hans bref wid slutet af detta arbete.

til deras ö, hwilket återförde dem i sit Fäders-
 nesland; dese olyckliga, som alltid firat så godt
 de kunnat de stora Festerna, tänkte at Himmels-
 färdens-dagen icke inföll förr än 2 dagar därefter,
 och trodde sig fördenkfull hafwa den 13 Augusti
 et ganska obetydeligt mistag, som kunde härsky-
 ta af flere orsaker, såsom den, at de om Som-
 maren, nästan fyra månader sågo Solen wandra
 omkring Horizonten, och woro lika så lång tid
 i mörkret om Wintren. Fördolda och förwillan-
 de tider! äfwen de, då snön och rågnen föll,
 hwilka beröfwade dem äsynen af stjernorna —
 och så med det öfriga.

Det är naturligt, at man ästundar weta,
 huru detta folket, som hwarken hade penduler eller
 ur, eller Sol- eller Mån-wisare, eller något slags in-
 strument, kunde afmåta de naturliga dagarna, under
 den tid, som Solen sedan gick rundt omkring dem,
 och i synnerhet, när de icke sågo henne. Också
 har jag icke underlåtit at fråga dem, i denna de-
 len. — Styrmannen bestört öfwer min fråga,
 svarade med en slags rörelse. "Hwad skulle jag
 "wara för en Styrman, om jag icke kunde ta-
 "ga Solens högd, när man ser denna stjernan,
 "och om jag icke kunde afmåta tiden af stjernor-
 "nas lopp, när hon icke synes, och genom det-
 "ta medel utsätta fyra och tjuo timmars tid?
 "Jag hade gjort en kåpp, tjenlig til detta bruk,
 "lika med den som jag hade på wårt skepp, och
 "af detta instrument betjente jag mig, då jag
 "gjorde mina observationer." Jag begrep at det-
 ta instrument, hwarom jag nu talade, war det,
 som

som man fallar Jacobi staf, eller något som lik-
nar dåråt.

Månen *), hafwa de sagt mig, syntes om
Wintren i den werldsdel, wid påß två Må-
nader beständig, och flyttade sig allt längre up,
i mån som dagarna förkortades. Jag låter Astro-
nomerna afgöra, om deras upgift är sann, hwad
mig angår, så är jag nögd at endast ansöra
hwad de sagt mig.

Man ser dår äfwen, som oftast, om Win-
tren det phoenomen, som Physici kalla Aurora

E 4

Bo-

*) Se här et lika exempel af Månans gång fring Hori-
zonten efter Solens bortgång, anmärkt af Holländare
år 1596 på Nya Zemla, hwaråft de winttrade wid
76 graden af Norra Latituden. Jag anförer det ur
Holländarnes 3:die Resa i Norr p. 66, 67. d. 1 Nov.
i Skymninge, såg man Månan gå up i Wäster, och
Solen war ännu nog högt uppe på Horizonten at wäl
synas. Den 2 såg man honom gå up i SEW., och
gå ned mot SD. Men hela hans kropp syntes icke
på Horizonten, man såg honom just i selswa Hori-
zonten, och en del war undanskymd. — Den 3 gick So-
len i Sud-gwart SEW, litet mer mot Söder, än
mot SW., och gick ned i Sud-gwart SD., något
mera mot Söder, och man såg icke mer, än det öfwer-
sta af hennes globe i Horizonten, fastän stället af jor-
den dår man tog högden, war lika så högt, som mast-
forgen af skeppet, hwilket war nära wid. Den 4 såg
man henne icke mer, lika som wädret war ganska stilla.
Så snart Solen lämnat Horizonten, kom Månan a-
intaga hennes plats, och syntes dår dag och natt, utan
at gå ned, när hon kom til sin högsta periode. — *See*
Recueil des Voyages qui ont servi à l'establissement &
aux progrès de la Compagnie des Indes Orientales
formés dans les Provinces unies des Pays-Bas.

Borealis eller Norrskén, hwilka mycket bidrager at svingra en del af den sasa, som detta dystra mörker, naturligtwis injagar, hwaruti man är begrafwen i detta luststreck, under loppet af en sådan lång waraktig natt.

Man skulle tro at et Land, så nära polen, och hwaråst hettan är ganska medelmättig och tempererad om Sommaren, så länge Solen beständigt lysar, utan uppehör några månaders tid, borde så länge wintren warar, beswäras af den strångaste och hårdaste winter — Likwäl förhåller det sig annorlunda — Ty undantagande sju weckor det wil säga, från medlet af November til början af Januarii, hwilket detta goda folket utfatt genom twänne säkra tidpunkter nämligen början af St. Philippi fasta som börjar den 15 November och Wattners wälsignelses dag, som i Frankrike kallas le Jour des Rois, och infaller den 6 Januarii. Under dessa 7 weckor, säger jag, rågnar det i allmänhet öfwerflödig och beständigt på denna D, då är wäderleken mild och kölden modererad, men utom denna tiden är den odrågelig, i synnerhet, när orkanerna och Sunnanwädret rasa.

Detta förefaller i början underligt, emedan Sunnanwädret är i allmänhet warmt nästan i alla Länder, och likwäl säges at det här i Norden är så kallt. Men man måste besinna, at Sunnanwädret, i anseende til dessa Oboer, öfwerfar hela Europa betäckt med snö om Wintren, i synnerhet de Nordligare Länder, hvarifrån

ifrån det hämtar denna grymma kölden, då där-
emot den Nordliga Winden som endast passerar
öfna Haf, långt ifrån at kylas, uppfylles med
ångor, de där altid hafwa mindre köld med sig
än snö. Man wet, at i hamnar, äro altid de
wädren, som komma från landet, kallare än de,
som blåsa ifrån hafwet. Hwad som bestyrker
denna sats, är, at alla de som varit på Nipheis-
ska bergen eller den sträcka däraf kallad Pojas-
Semnoy, som åtföljer Ryssland och Siberien,
hafwa haft samma tal som våra Oboer, hwad
Sunnan och Nordan-windarne beträffar.

Snö faller til en så ansenlig mängd på den-
na Ö, at deras kjoja war i allmänhet aldeles
öfverhöjgd om Wintren, så at de hade ingen
annan utgång, än genom en öfning, den de gjort
i taket af sin förstuga.

Då jag talade med dem om owäder, swa-
rade de, at under förloppet af de sex år och tre
månader, som de lefwat på denna Ö, hade de
icke mer än en enda gång hört åskan.

Om man undantager de hwita Björnarna,
Nhenarne och de hwita och blå Näfswarna, hvil-
ka, som jag förut nämnt, befinna sig i mycken-
het i detta Landet, gifwes där intet något annat
fyrfotat djur, eller någon människa. Det är
sant, man ser där om Sommaren Foglar; men
de bestå endast af et slags Gås, Under, och
andra Sjö-foglar. Hafwet är lika så blot-
tat på Fisk i detta sjöstreck — Desså kunde wä-

ra Sjömän, annars nog religiösa, emot sådant folks wane, icke i akttaga den stora Fastan eller Faste-dagarne. Ty om fiske där krålat, hade öfwerflödet icke tjent detta fattiga folket til någon nytta, emedan de hade hwarken snöre eller nåt. De hade icke kunnat fånga en enda, så wida begäret, at få äta dem, icke ingifwit dem färdighet, at göra krokar, hwilket de kan hånda äfwen gjort, oaktadt med swårighet, som man nog kan föreställa sig.

Man ser få Hwalar nalkas stränderna; men Sjö-Kor befinna sig där til et stort antal. Det är intet underligt, at Nyfkarne ibland legat där qwar öfwer Wintren; emedan de drifwa en stor handel, i synnerhet med de sednare djurens hudar, tänder och späck. Det war likwäl underligt, at intet skepp anlände dit, under våra Sjö-måns landsflykt. Jag slutar at den fördel som de draga af fisket på det stället, är icke så betydlig, som dem de göra sig wid Västra Spitsbergen, dit de i allmänhet ställa sin kosa.

Det har ofta hänt, sade de, at de funnit på hafsstranden Sjö-Kors tänder til stort antal, och äfwen hela kåkarne af desse djur, men de hafwa aldrig funnit et enda helt bevrangel. Detta är dock icke at förundra sig öfwer; ty det är ingen twifwel, at så snart någon dörr på Landet, göra sig Björnarne och kanske äfwen Råfvarne en måltid därpå. Denna myckenhet af tänder och kåster, som man ser kringströdde på stranden, gifwa anledning åt en sannolik gissning, at
desse

desse rofaktige djuren angripa ofta Sjö-Ron, när
 hon sofwer på stranden, och upåta den. Hwil-
 ket åfwen föranklärer mig at gifva at desse Björ-
 nar i allmänhet lefwa af Hwalfisk-as, de där
 ofta flyta på hafwet eller blifwa fastade på strän-
 derna af de intil polen belägna Länder. Man
 wet åfwen at Rhekar taga sig föda af Måsan,
 som wåper i öfwerflöd på desse obebodde och öde
 ställen. Men hwarmed föda sig Råfwarne, som
 finnas där? Detta djur är rofaktigt, som man
 wet. På fasta landet åta de foglar, och Ha-
 rar som de fastaga. Det är då sannolikt, at
 Råfwarne i dessa Länder, föda sig af de qwar-
 lefwerorna, som Björnarne lämna af de djur, som
 de dödadt, emedan de sjelfwa icke åga nog styr-
 ka, at angripa de djuren hwilka icke kunna gö-
 ra de hwita Björnarna motstånd.

Förr än jag berättar detta folkets lika så
 lyckliga som osörmodade befrielse från denna ohyg-
 geliga orten, hwaråst de trodde sig skola sluta si-
 na dagar; måste jag anföra en omständighet,
 som fallit mig ur minnet, och som synes nog
 märkkelig, nemligen: at så länge de woro på de-
 ras Ö, hade de hwarken l=ß eller l=pp=r, men
 de började beswåras däråf, så snart de kommo
 til sit Fädernesland.

Nästan alla resande anmärka, at så snart
 man passerat dagsämning=linien, blifwa Matro-
 serne aldeles befriade från desse ohyror, hwaråf
 de annars så mycket beswåras, och hwaråföre de
 wland=andra orsaker, bära blå skjortor, lika så
 passa

passagerare; men så snart de åter passerat densamma, äro de underkastade detta sällskap lika som tilförene. Dessa två aldeles lika händelser, förbranta mig at göra en reflexion, som synes mig helt naturlig, jag wil säga, at emedan passagen öfwer dagjännings-linien, och Pol-cirkelen förorsaka en lika werkan, så måste det imellan dem wara en likhet, som är wärd at af de kunnigare Physici undersökas.

Sej är woro nästan förlupne, som dese olycklige wistades på detta bedröfweliga stället, när den omtalte Feodor Viriguin dödde, hwilken beständigt legat och tränats bort, samt utstådt grufweliga plågor. Denna död, som befriade dem från omsorgen om hans födsel och söda, lika som ifrån den oro, at se honom lida, utan at kunna hjälpa honom, war dem likwäl ganska smärtefull, emedan de sågo sit antal minska, och nu allena består af tre personer. Som hans död timade om Wintren, grofwio de i snön det djupa de kunde, och lade där hans kropp, den de äfwen med omsorg betäckte, at den icke måtte upåtas af Björnar. Anteligen, på en tid, då hwar och en wäntade, at wisa den sista tjensten åt en medbroder i olyckan, och at äfwen hinna detta målet för sin wandel, bleswio de, emot all förmodan et Nytt fartyg warse, den 15 Aug. 1749.

Detta fartyg tilhörde en wiss Köpman, af den Secten, hwars bekännare kalla sig Stara Biera, det är af gamla tron, hwilket anses i
Nys.

Ryßland som et stort Kätteri, och de som höra därtill, nämnas af Ryßarne Naskolchiki, eller Naskolniki, som betyder Irrelärige. Daktadt Skepps-egarens Religions beskaffenhet är en indifferent sak, och hörer på intet sätt til mit ämne, och desutom är Mannen mig ganska obekant, tror jag mig likwäl böra lämna en under rättelse härom, emedan man i allmänhet åtskiljer Norra Ryßlands Inwånare, genom namnet Ryssar, det wil säga de som bekänna Grekiska läran, och Naskolchiki eller Naskolniki, som jag redan förklarar, et namn som är et skälsord, ty de kalla sig sjelfwa Stara Bieri eller de äldste troende.

Detta folket äro förpliktade, at på sina kläder, af hwad färg som helst, bära en stor krasge af gult klåde, fällad med rödt, och som går dem öfwer armlarna, och räcka nästan til nafsvelen. Det är med detta wilkor, och det, at icke söka utsprida sin Sect eller förorsaka något buler i Riket, som Peter den Store, befalte at man skulle lämna dem i ro; ty de woro fordom mycket förföljde.

Det kan wara wid påf hundrade år sedan, eller år 1666 som denna Secten upkom af följande orsak: Patriarchen Nikon, som man kan kalla Hildebrand eller Gregorius den 7:de af Ryßka kyrkan, hade aldeles Påfswiska tänkesätt, som tydeligen synes af de stridigheter, hwilka han hade med Czar Alexis Michaëlovitsch, den där lät ordenteligen affätta honom genom Patriarcherne
af

af Constantinspel, Jerusalem, Antiochien och Alexandrien, församlade i detta affende i Moschou, i spetsen för alla Biskopar, Arke-Biskopar, Metropolitaner och andra Ryska Prelater.

Denne Patriarchen Nikon hade märkt, at uti Liturgien på Schlavoniska språket, hwilken man nyttjar wid Gudstjensien i Ryska kyrkorne, wore många bortlagda ord, som hwarcken Prästerna eller folket förstodo, hwilka han borttog och satte andra i stället af samma mening, men nyare och begripeligare.

Et stort antal Präster, för hwilka en wif wid namn Jacob, satte sig i spetsen, upreste sig, ibland andra, omkring Archangel, och Siberien, emot denna förändring i språket, hwilken de ansågo som et grusweligt ingrep i Religionen; och påstodo, at de wille behålla de gamla orden, som de sade wore heliga, genom et stort antal Secter, och icke kunde förbytas utan swi. De skilgde sig således ifrån Ryska kyrkan i wisa artiklar, hwilka i grunden intet annat äro än bagateller i de tänkande och billiga Ryskars omdöme, af hwilka jag fått denna underrättelse, endast de påstå sig hafwa den gamla och rena Låran. Til utwärtens tecken af deras Religion, göra de kors-tecknet på följande sätt: de sätta ihop tummen mot de 2:ne sista finger af högra handen, och uphöja pekfingret och mellansingret; i stället at Ryskarne sätta tummen mot pek- och mellansingret af samma hand, och lägga in i handen de 2:ne sista finger.

Ifrån

Ifrån början denna Schisme til Peter den Stores tid, som affskaffade Patriarchatet i Ryssland, det är wid påß 50 år, woro Raskolchiki grufweligen förföljde, hwilket förbrant et stort antal, at draga sig åt skogarna, och här söka skygd för förföljelsen. Men detta folket är icke, och har aldrig varit Eremiter, som man påstår i le Nouveau Dictionaire universel, pour l'intelligence des affaires d'Etat, des nouvelles publiques, & des conversations qui s'y rapportent, Article Roskolnickes. De hafwa varit tillbræne, som de ännu äre, då de hafwa samwetsfrihet, nästan alla Köpmän, Innerwånare i Städer, Småstäder och Byar; många wilja håldre hafwa med dem at göra, än med de andre Ryssarne, emedan de finna dem ärligare. Där gifwas Eremiter i Ryssland, som man kallat Poustinniki, de äro i allmänhet Köpmän, och stundom andra personer, som ledsna wid werlden, och at göra bättring, förbinda sig sins imellan, och draga sig undan i skogarne, hwaräst de bygga sig kojor och en liten kyrka, lesa af allmosor och förnötta sin tid med bedjande; men de måste härtil ärhålla tilstånd af Ofwerheten.

Jag hoppas man förlåter mig denna långe digression, många torde icke finna honom onyttig och utom sin plats. Jag har gjort det til deras nöje, som wilja känna något besynnerligt i Rysska Historien, och har något affsende därpå. Jag återwänder til våra Oboer.

Detta skeppet, som de med så mycken glädje blefwo warse, tilhörde, som jag sagt, en Raskolchik, en god Köpman. Det war årnat af sin ägare, den där war kommen åfwan ifrån Archangel, at ligga Wintren öfwer wid Nova Zemla; men til våra landsflygtigas lycka, föreflog Herr Vernezober, des ägare, at håldre affända det til at wintra wid Spitsbergen, hwilket han änteligen tilstodde, sedan han länge gjort motstånd.

Wädret war blifwit ogent, och som de woro på wågen kunde fartyget icke hinna destinerad ort, utan blef drifwit mot Östra Spitsbergen, just midt emot det stället hwilket af våra olycklige Sjömän beboddes. Då de blefwo det warse, skyndade de sig at uptända åtskilliga eldar på de närmaste högder wid deras boning, och sprungo til hafstrandén med en pik, på hwars spets de fästet et Rhensfinn, i stället för fana. Då de som woro om bord på skeppet märkte dese åtskilliga tecken, begreps de, at något folk war på denna Ö, som anropade dem om undsättning, de lade altså dit.

Det är förgåfves om man wille bjuda til at försöka en teckning af detta fattiga folkets glädje, då de sågo sin befrielsestund, som så litet wäntades, likwäl så hastigt nalkas. De talade til den, som commenderade fartyget, årböddo sig i hans tjenst, och kommo öfwerens at gifwa honom 80 Rubler, om han återförde dem til deras Fädernesland, med det som de ägde.

De

De lastade då på skeppet 50 pund eller 2000 marker Rhentött, et antal af dessa djurens skinn, och af en hop hvita och blå Råstvar, samt hudarne af de 10 hvita Björnar, som de dödat — utan at glömma deras boge, deras pil-lar, deras lansar eller piflar, deras lampor, deras yxa, nästan utnött ända up til skaft-ögat, deras knif äfwen mycket nött, deras sylar, deras nålar, som de hade inneslutna i et foderat af ben, det de nått utarbetat med knifswen, deras Björn- och Rhen-senor, och, at säga det med et ord, allt hwad de ägde.

Alla dessa saker blefwo af Herr Vernezobre fände til Herr Grefwe Schouwalof. Det är hos denne Herre, hwilken lämnade dem i min wård, som jag haft tillfälle, at til nöjes undersöka, och wisa dem åt flere nyfikne, och ibland andra, åt flere Professorer af Kejsersliga Wetenskaps-Academien, de där icke nog kunde förundra sig däröfwer. Det är äfwen hos samma Herre, som jag talat med Styrmannen Alexis Himkof, och Båtsmannen, hans Dopson, Ivan Himkof, och som jag flere gånger frågat dem, om deras äfwentyr.

Jag ber om tillåtelse, at i förbigående få berättat, en liten schene, som hände hos mig, med nålhuset af ben, hwarom jag talat, och hwilket de tillverkat, at däri förwara sina nålar.

Då jag wisade det åt några curieuse, och sade at dessa Sjömänner gjort det med sin knif, som

Saml. af Rese-Beskr. 2 Styck. D

som de försäkrat mig, påstodo desse Herrar, at saken icke så förhölle sig, at pennfodret war swarswadt, och at Sjömännen bedragit mig, och då de sagt osanning i en artikel, borde man icke så lätt tro dem, i hwad de berättade wara händt dem på den öde Ön som de bebodt.

Åt en händelse träffade det, at Herr Homan, en snäll Swarsware kom in til mig, just under det wi här om twistade. Så snart jag blef honom warse — se här, sade jag, åt sällskapet, den som bäst kan förstå at skilja oss åt; och i det jag wände mig til honom, inrättade jag så mit tal, at man borde tro at Herr Homan icke höll med mig af höfslighet. "Baren dommare inel-san mig och desse Herrar, sade jag, jag påstår at detta nålsfoder är swarswadt, och Herrarna hålla motsatsen. Herr Homan tog nålsfodret och undersökte det noga. Desse Herrar ha rätt, swarade han mig, aldrig har någon Swarsware gjort det. Det är et ben, som man gjort rundt genom det man skrapadt det. Wid detta swaret blef sällskapet stumt och jag som tog ordet, sade, mine Herrar, emedan desse Sjömän hafwa berättat mig sanningen i denna artiklen, som Ni nu hört, så slutar jag, at de talat sant i det öfriga.

Åt återkomma til våra landsflygtige; så anlände de lyckeligen til Archangel d. 28 Sept. 1749, sedan de varit, som jag berättat, sex år och tre månader, i sin bedröfliga enslighet.

Deras ankomst hade nästan blifwit ganska olycklig för Styrmannens hustru och äfwen för honom sjelf. Hon war just på Archangels brygga, när fartyget anlände. Då hon kände igen sin Man, som hon på det ömaste älskade, och hon så länge begråtit såsom död, hade hon intet tolamod at wänta, til deß han steg ur skeppet, utan kastade sig obetänksamt i watten, för at få omfamna honom, och föga fattades, at hon drunknat.

Jag slutar med den berättelsen, huru detta folket som så länge varit utan bröd, icke kunde utan möda äta där af, beklagande sig at det upbläste dem och fylde dem med wäder. De sade desamma om all slags fisk, och kunde aldrig dricka annat än rent watten.

Tillägning.

Den kunnige Mannen, hwarom jag talade under fortsättningen af denna berättelsen, och hwilken jag rådfrågat angående våra Oboers utstakande af den tid, då Solen gick up och ned, och alt hwad som rör den samma, är Herr Doctor Kratzenstein, Professor och Ledamot af Petersburgska Kejsarliga Wetenskaps Academien. Se här en öfversättning af det Tyiska bref, som han mig tillskrifwit i detta ämne.

Min Herre!

Jag ber om ursäkt at jag dröjt tills nu, at återfända de skriftliga frågor, som Ni gjort mig,

til hwilka jag bifogat mina reflexioner. Jag har varit hindrad, at tilldrene göra det, dels där af, at mina egna calculer sysselsatt mig, dels af det långvariga rågnet.

Sedan jag med mycken upmärksamhet undersökt saken, har jag funnit, at hwad Herr Profess. Grischow anser som bewis af wåra Obsoers rätta calcul, nemligen: at de endast räknade två dagar sednare än de, som befriade dem från sin ödemark, kunde blottställa honom för et oangenämt infäst. Det är just tvärt emot. När någon räknar d. 29 Februarii uti et Skott-år; och intet har kunskap, hwad et år är, räknar han d. 1 Mars och det andra året på samma sätt d. 2 Mars, söhjakteligen, om wi antage, at desse Oboer försummat, at göra upmärksamhet på Skott-åren 1744, 1748, så räknade de nödswändigst år 1749 d. 17 Aug., då deras befriare räknade d. 15. Det är då klart, at om de kändt Skott-år, hade de icke bedragit sig på dessa två dagar, och om de icke haft kunskap där om, är det på fyra som de bedragit sig; hwilket lätt kunde de hända om Wintern, den mörka och töniga tiden, emedan de icke hade någon hjelp at ordenteligen räkna dagarna. Låt oss håldre säga, at på de åren, som de räknat at Solen förswann den 26 Octob. hafwa de räknat 6 dagar för ut, eller skulle man wara förbunden at hålla förre, at de befunno sig under den $74^{\circ} 41'$ latituden, hwilket man icke kan tro, så wida de icke varit på Baeren Eyland (Björn-ön) som befinnet sig under denna latituden.

Om man utsätter stället af deras wistande under den 77 och en half grad, som Chartan utmärker, så synes Solen på Horizonten första gången den 4 Febr., därifrån d. 11 April til d. 8 Aug. då hon icke går ned, och änteligen försvinner hon aldeles den 16 October.

Om de hade varit på Baeren Eyland, belägen under den 77° 45, så hade de aldrärförst blifwit Solen warse d. 28 Jan., hon hade börjat at gå omkring, ifrån d. 20 Apr. til den 31 Julii, och aldeles försvunnit d. 23 October.

Efter dessa Oboers anmärkning synes det troligare, at de woro på denna sednare Ön, än den de utmärkt, men Horizontens förmärkelse, en ganska allmän sak i dessa Norra länder, kunde förorsakats därpå, at de observerade Solens ankomst och bortgång, ibland 10 dagar förbittida, ibland 10 dagar för sent.

Om man antager, at Solen började sin circulation d. 2 Maj, så blir slutet af denna omgång den 19 Julii, och det sätter förut, at de skulle varit under den 71 och en half latitude, hwilket icke är möjligt.

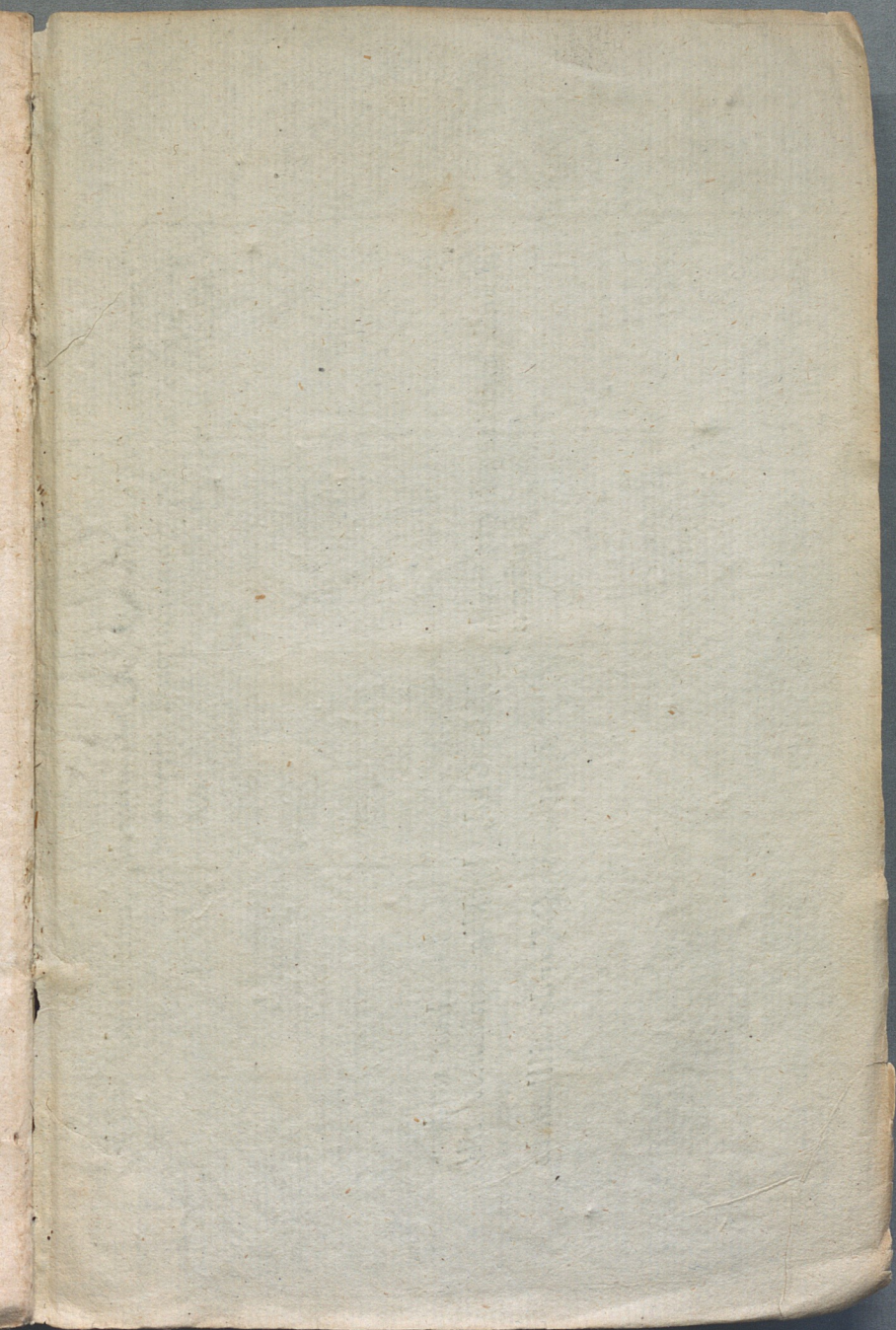
Jag önskade at wi hade Herr Klingstedts berättelse, som är i Archangel, för at kunna jämföra honom med Eder: kan hända genom detta medel skulle man kunna ersätta något, som fattas Eder, såsom til exempel, uttryckeliga tiden, när de anlände på deras Ö. — Jag twiflar icke, at om Ni gifwer honom Er affigt wid handen, skall han göra sig et nöje at wilsara Er ästundan. Han är förste Auditeuren af Amiralitetet, och bor i Herr Vernezobres hus. Jag är m. m.

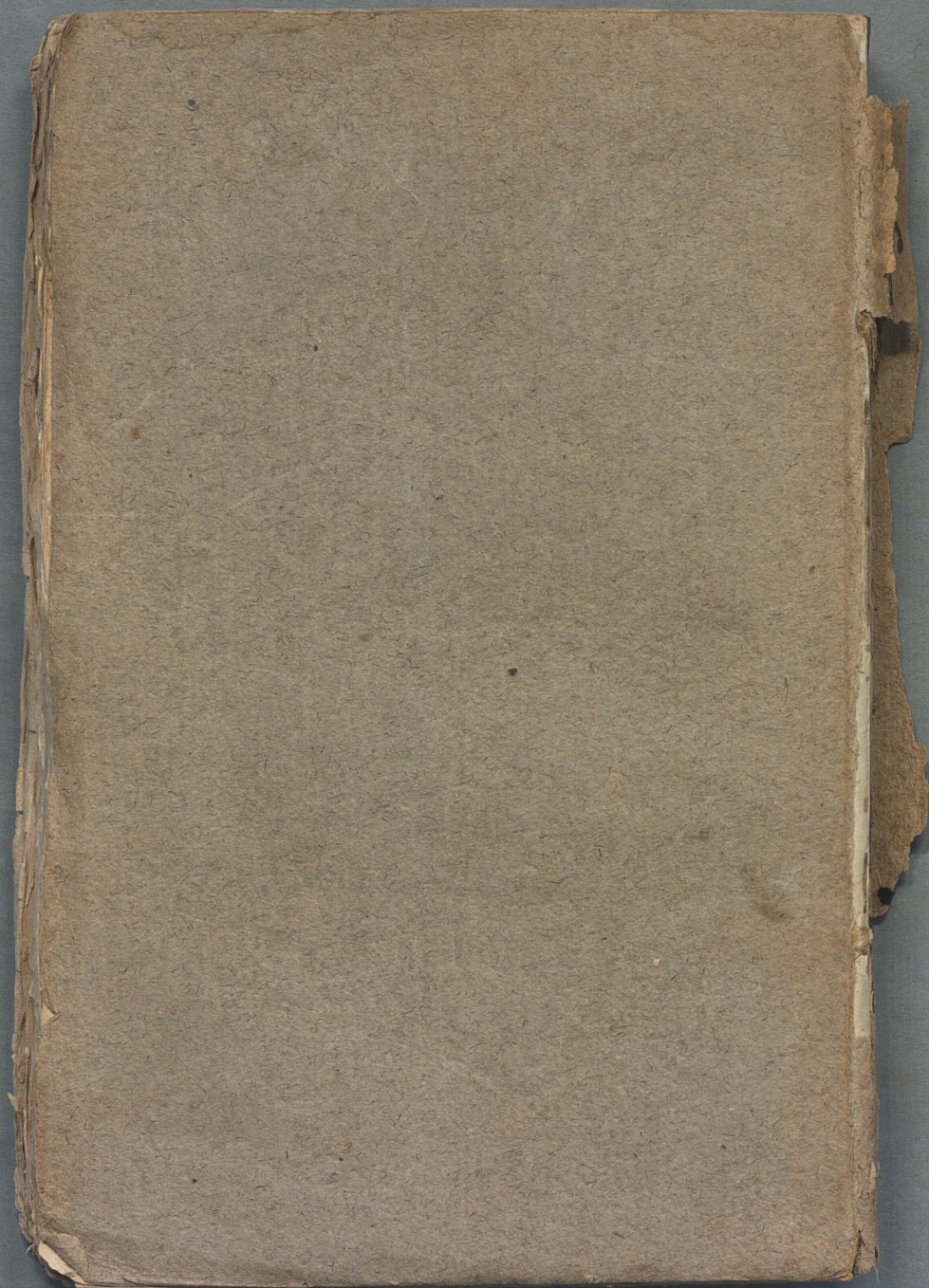
Jag skall tillägga två saker såsom Slutats af dessa äfventyr. Den ena är slutet af Herr Klingstedts berättelse, och den andra de betraktelser, med hwilka Herr Vernezobre slutar sitt första bref, som han mig tilskref om desse Sjömän, och berättade mig deras historia.

En af detta folket, säger Herr Klingstedt, wid namn Alexis Himkof år 50 år, den andra kallad Stephan Scharapof år 42, och den 3:dje, som heter Ivan Himkof år 30. Alla tre mädde mycket wäl wid deras hemkomst, och hade en stark hälsa, som jag sjelf haft tilfälle märka, då jag gjorde dem mina frågor rörande det märkwärdiga af et så owantligt wifstande, och af et samtal som innehöll förunderligheter — Se där Herr Vernezobres anmärkning.

Engelsmännerna hafwa gifwit oss Robinson Crusés fabelaktiga historia; men denna är werkelig och sann; den förste befann sig i et warmt land, men våra Sjömän hafwa lefwat långst bort i Norden, under 77 och en half grad. Den Engelske kunde göra punsch med Ryskin, de där wårte på hans D, men våra fattige, eländige dock starke Ryskar, woro nödsakade, at nöja sig med watten. Robinson hade nästan förlorat kunskapen i Christendomen, men våra hafwa beständigt bibehållit den, och hade alltid sin förtröstan til Gud, som de mig försäkrat.

www.books2ebooks.eu